

แนวทางการศึกษาคุณลักษณะครูต้นแบบนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก

Guidelines for Characteristic Development Thai Massage Master, UNESCO World Heritage

มัทนา สุขโชติ¹ ศุภลักษณ์ ฟักคา² เสาวภา ไพทยวัฒน์³
Mattana Sukchot¹ Supalak Fakkham² Saowapa Phaithayawat³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูนวดไทยต้นแบบมรดกโลก ยูเนสโก (2) สร้างรูปแบบแนวทางการพัฒนาให้เป็นครูต้นแบบด้านการนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก ที่มีความเหมาะสม มีวิธีการดำเนินการวิจัยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยได้กำหนดระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการแพทย์แผนไทย จำนวน 10 ท่าน เพื่อการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะของครู จะต้องมีการยอมรับของความเป็นครูนวดไทย ต้องมีวินัย ในตนเอง พัฒนาด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพและวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ต้องรัก ศรัทธา ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ มีความเมตตาเอาใจใส่ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจ แก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ส่งเสริมให้การเรียนรู้ทักษะและนิสัยที่ดีงาม แก่ศิษย์ อย่างเต็มความสามารถ ไม่หวงกันความรู้ เข้าใจวิชาชีพอย่างลึกซึ้ง มีการรักษาคำมั่นอยู่สม่ำเสมอ มีประสบการณ์การสอนมาไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นบุคคลที่ชุมชนและสังคมให้การยอมรับ และมีทักษะการถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
E-mail: mattanamint@gmail.com

Master Degree Thesis of Science (Applied Thai Traditional Medicine) Suan Sunandha Rajabhat University

² (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.) หลักสูตร วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
(Asst. Prof.Dr.) Applied Thai Traditional Medicine Program. Suan Sunandha Rajabhat University

³ (รองศาสตราจารย์ ดร.) หลักสูตร วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การแพทย์แผนไทยประยุกต์) มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
(Assoc. Prof.Dr.) Applied Thai Traditional Medicine Program. Suan Sunandha Rajabhat University

2. รูปแบบมาตรฐานสำหรับการฝึกอบรมครูนวดไทยให้ตรงมาตรฐานในระดับนานาชาติ ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา การวัดและการประเมินผล จะได้เกิดสถาบันที่ให้ความรู้ด้านการนวดไทยเกิดขึ้น เพราะครูเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนครูจึงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและความสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิตร่วมกันพัฒนาคุณลักษณะครูในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรและสืบทอดให้คนรุ่นใหม่

คำสำคัญ : คุณลักษณะครูต้นแบบ ครูนวดไทย ครูต้นแบบนวดไทย มรดกโลก

Abstract

The objectives of this research were; 1) to study of characteristic development Thai massage master, UNESCO world heritage 2) to develop a model of Thai massage master, UNESCO world heritage that are appropriate there are methods of conducting research, using research and development processes. The researcher has established a research methodology or research methodology (methodology) by using a qualitative research method which consists of the process of studying and analyzing data from documents or documentary research and in-depth interview process by interviewing 10 qualified experts in Thai traditional medicine in order to examine the suitability of the photos. Data analysis form with content analysis.

The results of the study revealed that;

1. Teacher attributes Must have ethics of being a Thai massage teacher, must have self-discipline, professional self-development. Personality and vision to keep pace with the development of socio-economic science and politics must always love faith, honesty, responsibility for the profession have compassion, care, support, and encouragement to students and service recipients encourage students to learn good skills and habits to the fullest do not hold aside knowledge. Deep professional understanding and constant treatment of patients teaching experience for at least 10 years, being recognized by community and society and have good transfer skills.

2. The standards for relaxation of Thai massage teachers meet the standards in the depth of the form that consists of Principles, objectives, content, development process Measurement and Evaluation An institute that provides knowledge about Thai massage will be born. Because teachers are the ones who play an important role in the

development of students, teachers continually develop themselves to keep up with the changes and the ability to develop students to have lifelong learning skills together to develop teachers' characteristics in various areas to create organizational culture and pass it on to the new generation.

Keyword : Attribute of Teachers, Thai Massage Master, Model of Thai Massage Master, UNESCO World Heritage

บทนำ

“นวดไทย” เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทยที่มีการสืบทอดมาแต่ โบราณกาล โดยการกล่าวถึง ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ และสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช (พ.ศ. 2199-2231) จวบจน สมัยปัจจุบันได้มีการแตกหน่อต่อยอดองค์ความรู้แห่ง ศาสตร์แขนงนี้มากมาย จนพัฒนาเข้าสู่ระบบ บริการสุขภาพ ของประเทศไทย ตั้งแต่การนวดพื้นบ้านในชุมชน การนวดเพื่อ ส่งเสริมสุขภาพในสถาน ประกอบการ การนวดเพื่อสุขภาพทั้ง ในภาครัฐและเอกชน รวมไปถึงการนวดเพื่อการบำบัดรักษาใน สถานพยาบาลต่าง ๆ ปัจจุบันกรมการแพทย์แผนไทยและการ แพทย์ทางเลือก ในฐานะหน่วยงานที่ รับผิดชอบการนำภูมิปัญญา การแพทย์แผนไทยด้านการนวดไทยมาใช้ประโยชน์ด้านสุขภาพ ได้จัดทำแผน ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนานวดไทย (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2563-2565 โดยมีแนวทางสำคัญ คือ การสร้าง มาตรฐานนวดไทยทั้งในด้านองค์ความรู้ หลักสูตร รวมถึงระบบบริการนวดไทยให้เป็นที่ยอมรับตั้งแต่ในระดับ ชุมชนซึ่งเป็นต้นกำเนิดภูมิปัญญาด้านการนวดไทย และในระดับสากล ด้วยการสร้างอัตลักษณ์นวดไทยสู่ระดับ โลก ได้แก่ การยกย่องเชิดชูเกียรติหมอไทยแห่งชาติ สาขานวดไทย การสร้างพิพิธภัณฑ์การนวดไทย นอกจากนี้ยังเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญานวดไทยให้อยู่คู่กับสังคมไทย รวมถึงเพื่อให้สอดคล้องตามที่ องค์การยูเนสโกกำหนด เนื่องจากเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2562 ที่ประชุมคณะกรรมการร่วมระหว่างรัฐบาล ตามภาคีสัญญาวาดด้วยการสงวนรักษา มรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก ครั้งที่ 14 ระหว่าง วันที่ 8-14 ธันวาคม 2562 ประกาศว่า “นวดไทย” (Nuad Thai, traditional Thai massage) ได้รับการ ประกาศขึ้นทะเบียนเป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ (Representative List of the Intangible Cultural Heritage of Humanity) จากองค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และ วัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ UNESCO ณ กรุงโบโกตา สาธารณรัฐโคลอมเบีย ทั้งนี้ ยูเนสโก ระบุว่า การนวดไทย ได้รับการยกย่องให้เป็นส่วนหนึ่งของศิลปะ วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมในการดูแลสุขภาพอัน เก่าแก่ของไทย เป็นการรักษาที่ไม่ต้องใช้ยา ถือเป็นการบำบัดตนเอง ผู้นวดจะเป็นผู้ที่ช่วยปรับสมดุล ร่างกาย พลังงาน และโครงสร้างของผู้ป่วย เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วย ซึ่งเชื่อว่าการเกิดจากการอุดตันของ พลังงานตามแนวเส้นและจุดต่าง ๆ บนร่างกาย โดยการนวดช่วยปรับสมดุลให้ธาตุทั้งสี่ในร่างกาย คือ ธาตุดิน ธาตุน้ำ ธาตุลม และธาตุไฟ ไหลเวียนได้ดีขึ้น (โครงการสุขภาพคนไทย, 2564 : 14)

การนวดเป็นลักษณะวิธีการบำบัดอาการทางกล้ามเนื้อที่แข็งแกร่ง โดยมีรากเหง้ามาจาก ภูมิปัญญาโบราณของบรรพบุรุษไทยที่สืบทอดกันมาช้านาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีการพัฒนารูปแบบให้แปลกแตกต่างกันออกไปตามยุคสมัยและความต้องการของผู้ใช้บริการ เช่น การพัฒนารูปแบบการนวดด้วยมือเปล่ามาเป็นการใช้น้ำมันหอมระเหยเป็นส่วนประกอบในการวัดบำบัดความเครียดให้กับลูกค้า กลิ่นหอมจากน้ำมันหอมระเหยของน้ำมันจะสร้างความสดชื่นให้กับผู้เข้ามารับบริการ กำลังสมุนไพรอบตัวในตู้หมายโดยใช้กระแสไฟฟ้าในการทำความร้อนแทนการนั่งอยู่กระโจมเหมือนอดีต เป็นต้น การนวดจึงเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาพื้นบ้านในการดูแลสุขภาพที่อยู่คู่กับคนไทยมาอย่างไม่ว่าดสาย คนโบราณจึงส่งสมภูมิปัญญาด้านการนวดผ่านการสังเกต การลองผิดลองถูก จนเกิดเป็นประสบการณ์เรียนรู้ต่อกันมาและพัฒนากลายเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีบทบาทในการรักษา การเจ็บป่วยให้คนในชุมชน (รัชณี จันทรเกษม, 2548 : 59) ได้เป็นอย่างดีและปฏิบัติกันมาต่อเนื่องจนปัจจุบัน การนวดเป็นการกระทำต่อเนื้อเยื่อที่อ่อนนุ่ม (Soft tissue) เพื่อบำบัดรักษาหรือส่งเสริมสุขภาพ โดยอาจกระทำด้วยมือเครื่องมือ หรืออุปกรณ์เฉพาะบางอย่าง ในสมัยโบราณมีการกล่าวถึงการนวดว่าไม่ใช่วิธีทางวิทยาศาสตร์ และมีการสืบทอดความรู้ทักษะต่อ ๆ กันมาโดยมีหลักฐานที่บันทึกอยู่น้อย ทำให้ศิลปะการนวดถูกเปลี่ยนแปลงไป มีการพัฒนาปรับปรุงขึ้นบางส่วนก็สูญหายไป แต่ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าการนวดมีประโยชน์อย่างมาก สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ เช่น สามารถลดความตึงเครียด กล้ามเนื้อผ่อนคลายการไหลเวียนของเลือดและน้ำเหลืองซึ่งเป็นตัวสำคัญในการนำอาหารไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ของร่างกายและต่อสู้กับเชื้อโรคต่าง ๆ ร่างกายก็สมบูรณ์แข็งแรงกว่าเดิม ช่วยกระตุ้นให้ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายทำงานดีขึ้น สามารถลดความตึงเครียดของกล้ามเนื้อได้ โดยผ่านกลไกระบบทางประสาทและการขับถ่ายสารในร่างกายและที่สำคัญหากได้รับการนวดก่อนและหลังการออกกำลังกาย เช่น การเล่นกีฬาบางอย่างการนวด จะช่วยจัดของเสียที่ค้างอยู่ในกล้ามเนื้อต่าง ๆ ช่วยป้องกันอาการเส้นตึงปวดเมื่อย ซึ่งมักเกิดภายหลังการออกกำลังกายหรือการเล่นกีฬา

จากการได้รับการประกาศ นวดไทย (Nuad Thai, Traditional Thai Massage) เป็นรายการตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการอนุรักษ์และส่งเสริมให้ตรงตามมาตรฐานระดับสากล (UNESCO) ให้เป็นมาตรฐานสากล เพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการนวดไทยมาตรฐานสากล (UNESCO) ในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับศิษย์อย่างครูต้นแบบและครูมืออาชีพด้านการนวดไทยเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

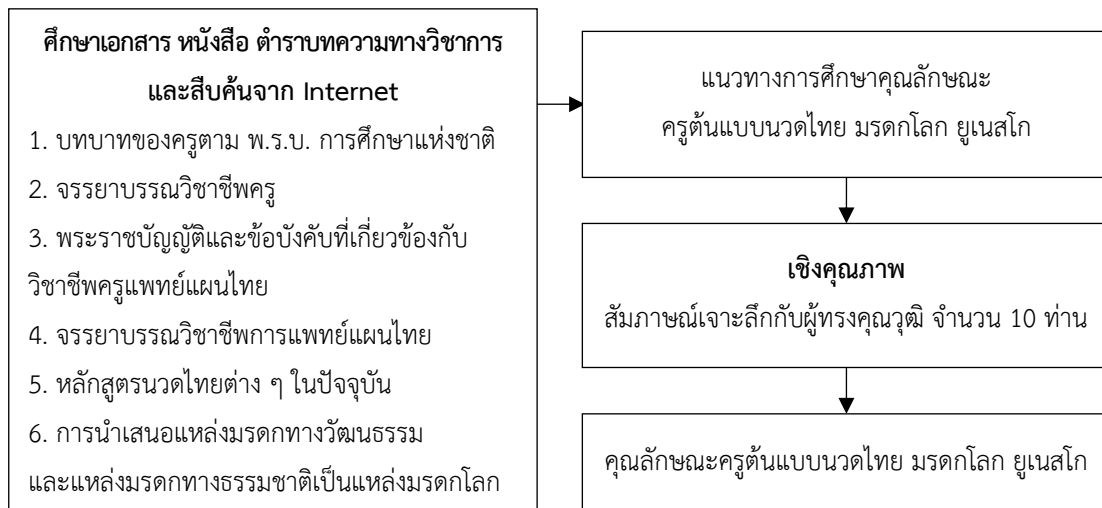
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูนวดไทยต้นแบบ มรดกโลก ยูเนสโก
2. เพื่อสร้างรูปแบบแนวทางพัฒนาบุคลากรให้เป็นครูต้นแบบด้านการนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก ที่มีความเหมาะสม

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อสร้างรูปแบบแนวทาง การพัฒนาบุคลากรให้เป็นครูต้นแบบด้านการนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก โดยสังเคราะห์จากเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งหมดกับการนวดไทยและข้อเสนอในการจดทะเบียนมรดกโลกทางวัฒนธรรม
2. ขอบเขตด้านสถานที่ คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา คือ เดือนมิถุนายน 2563 ถึง เดือนสิงหาคม 2563

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะครูต้นแบบนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เป็นการสัมภาษณ์ เจาะลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน

โดยมีหลักเกณฑ์ที่สำคัญในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ต้องมีคุณลักษณะเป็นบุคคลที่มีความรู้และความเข้าใจเชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แผนไทย รวมถึงต้องเป็นบุคคลที่ยอมรับทั่วไปในบทบาททางด้านการแพทย์แผนไทย ซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย (ผู้บริหาร) จำนวน 2 คน
- 2) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย (อาจารย์) จำนวน 5 คน

3) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย (แพทย์แผนไทย) จำนวน 3 คน

2. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุป ดังต่อไปนี้

2.1 การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1.1 บทบาทของครูตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

2.1.2 จรรยาบรรณวิชาชีพครู

2.1.3 คุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์

2.1.4 พระราชบัญญัติและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพครูแพทย์แผนไทย

2.1.5 จรรยาบรรณวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

2.1.6 ภูมิหลังความเป็นมาของการแพทย์แผนไทย

2.1.7 หลักสูตรวิชาชีพการแพทย์แผนไทย

2.1.8 การนำเสนอแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมและแหล่งมรดกทางธรรมชาติเป็นแหล่งมรดกโลก

2.1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำ (Guided interview) เป็น การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างหรือเป็นการสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ที่มีความยืดหยุ่นและเปิดกว้างหรือนำคำสำคัญมาประกอบในการชี้นำคำสัมภาษณ์ และลักษณะข้อคำถามสามารถปรับเปลี่ยนถ้อยคำของข้อคำถามให้มีความสอดคล้องกับผู้มีส่วนร่วมในการวิจัยหรือผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน แต่ละสถานการณ์ เหตุการณ์ หรือสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายในมิติต่าง ๆ และข้อเท็จจริงในทางปฏิบัติ ที่มีทั้งมิติของความลึกและมิติของความกว้าง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ที่มีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) มีทั้งหมด 4 ข้อ คือ

1) ท่านคิดว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก ควรเป็นอย่างไร

2) ท่านมีความเห็นอย่างไร กับการพัฒนาครูนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก

3) ท่านมีความเห็นอย่างไร กับครูที่สอนหลักสูตรการนวดไทยในปัจจุบัน

4) ท่านมีความเห็นอย่างไร กับการพัฒนาครูหลักสูตรการนวดไทยให้สอดคล้องกับการได้รับการจดทะเบียนเป็นรายการตัวแทนมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก

เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แก้ไข ปรับปรุงเพื่อความสมบูรณ์โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ช่วยตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา ก่อนนำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ของเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำมาหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity index) ได้ค่าความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ เท่ากับ 0.8 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาก่อน 10 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับโดยวิธี Cronbach's alpha coefficient ได้ค่าเท่ากับ 0.8

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้แนวทางการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยให้แบบสัมภาษณ์ มีโครงสร้างปลายเปิดเป็นเครื่องมือในการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) เป็นการสนทนอย่างมีจุดมุ่งหมายตามหัวข้อแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ผู้ให้สัมภาษณ์ คือ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย (ผู้บริหาร) จำนวน 2 คน 2) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย (อาจารย์) จำนวน 5 คน และ 3) ผู้ทรงคุณวุฒิเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย (แพทย์แผนไทย) จำนวน 3 คน รวม 10 คน มีขั้นตอนดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (inductive) ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ที่ได้บันทึกไว้

4.2 ในระหว่างการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยนั้น ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมและมีอารมณ์ร่วมในการพูดคุย

4.3 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิด คำถามการวิจัยและทฤษฎีที่นำมาอ้างอิง โดยการวิเคราะห์ต้องมีความเป็นกลางปราศจากอคติ ไม่มีการคาดเดาในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการแพทย์แผนไทย ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ และแพทย์แผนโบราณ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และได้สรุปผลการศึกษาตามข้อคำถามทั้ง 4 ข้อ ได้ดังนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก ได้แก่

- 1) ต้องเป็นผู้ที่มีใจรักด้านวิชาชีพครูและวิชาชีพการแพทย์แผนไทย
- 2) ต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการนวดไทยในรูปแบบต่าง ๆ และต้องมีประสบการณ์ด้านการนวดไทย รวมถึงประสบการณ์ในการสอน และการรักษาคนไข้

3) สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างเต็มที่ และเห็นประโยชน์ของคนใช้เป็นสิ่งสำคัญมากกว่าเงินทอง

4) มีจรรยาบรรณในวิชาชีพครู มีจิตวิญญาณความเป็นครูสามารถถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดี มีวิธีการสอนที่หลากหลาย มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความยุติธรรมยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รวมถึงยอมรับความเข้าใจความแตกต่าง

5) ต้องมีความซื่อสัตย์ในอาชีพของตน ตั้งมั่นในเรื่องของการสอน การถ่ายทอดเพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่

6) มีการค้นคว้าหาความรู้ และพร้อมที่เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง และที่สำคัญต้องไม่ทิ้งความเป็นภูมิปัญญาที่มีการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ

ในส่วนการพัฒนาครูนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก

พบว่าต้องส่งเสริมพัฒนาครูนวดไทย เพราะนอกจากอาชีพครูเป็นอาชีพที่ต่อการพัฒนา องค์ความรู้ รวมถึงการพัฒนาทักษะการนวดไทยอย่างสม่ำเสมอแล้ว ยังเป็นการส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาท้องถิ่นของไทยเพื่อไม่ให้เกิดการสูญหาย ขาดการสืบทอด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาครูนวดไทย โดยนำเอาภูมิปัญญาที่มีอยู่ในภาคต่าง ๆ ของไทย ให้เข้ามาอยู่ในระบบ และทำให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อนำไปพัฒนาและถ่ายทอดความรู้ ในการสร้างครูต้นแบบ รวมถึงเป็นสืบทอดองค์ความรู้ของการนวดไทย และศาสตร์ของการนวดไทยต่อไป

ครูที่สอนหลักสูตรการนวดไทยในปัจจุบัน

พบว่า หลักสูตรการนวดไทยในปัจจุบันมีมากมายหลายหลักสูตร จึงจัดกลุ่มประเภทของการนวดไทยในปัจจุบันได้เป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่

1. หลักสูตรการเรียนการสอนที่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานมีใบประกอบโรคศิลปะรับรอง โดยหลักสูตรประเภทนี้จะเปิดการเรียนการสอนในสถาบันบันหรือโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐานตามที่กระทรวงสาธารณสุขได้จัดทำเป็นมาตรฐานสำหรับฝึกอบรมนวดไทย เช่น นวดเท้า 60 ชั่วโมง นวดตัวเพื่อสุขภาพ 150 ชั่วโมง นวดไทย 800 ชั่วโมง นวดไทย 1,300 ชั่วโมง เป็นต้น

2. หลักสูตรการเรียนการสอนที่ไม่ได้ผ่านการรับรอง ไม่ผ่านมาตรฐาน และไม่มีใบประกอบโรคศิลปะรับรอง

ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรพัฒนาหลักสูตรการนวดในรูปแบบต่าง ๆ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน หรือให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน จึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานของภาครัฐเข้ามามีบทบาทดูแลและพัฒนาให้มีหลักสูตรกลางสำหรับการนวดไทยในแต่ละแบบ เพื่อเป็นการยกระดับหลักสูตรการนวดไทยสู่มาตรฐานระดับนานาชาติ

ในการพัฒนาหลักสูตรการนวดไทยให้สอดคล้องกับการได้รับการจดทะเบียนเป็นรายการตัวแทนมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก

จากผลการสัมภาษณ์พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ท่าน มีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ อยากให้มีการพัฒนาครูในศาสตร์นวดไทย ให้มีความรอบรู้ทั้งทางด้านทฤษฎี และปฏิบัติ ในทุก ๆ ด้านของการนวดไทยเพราะแต่เดิมการนวดไทยเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมารุ่นต่อรุ่น ดังนั้นควรมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการนวดในแต่ละท้องถิ่น ในแต่ละภูมิภาคเป็นตำรา และนำเอาองค์ความรู้เหล่านี้มาพัฒนาให้เกิดเป็นหลักสูตรการนวดไทย ที่ได้รับการรับรองจากกระทรวงสาธารณสุข หรือหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจะได้สร้างความเชื่อมั่นและความมั่นใจให้กับผู้ที่เข้าอบรม หรือเลือกเรียนในหลักสูตรที่เกี่ยวกับการนวดไทย และนอกจากนี้ยังต้องผลักดันหลักสูตรการนวดไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ เพื่อที่จะได้สร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้มารับบริการนวดไทย อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้นานาประเทศรู้จักการนวดไทยที่ได้รับการจดทะเบียนเป็นรายการตัวแทนมรดกโลกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก และที่สำคัญที่สุดคือ เป็นสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมของไทยให้คงอยู่ต่อไป

การสร้างรูปแบบการพัฒนาครูต้นแบบด้านการนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโกประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนา และ 5) การวัดและ ประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของรูปแบบมีรายละเอียด สรุปดังนี้ หลักการ ประกอบด้วย 1) มุ่งให้ครูมีความรู้ความเข้าใจ มีทักษะ และสร้างสรรค์วิธีการหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม 2) มีวิธีการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง วัตถุประสงค์ ประกอบด้วย 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในของครูด้านการใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ 3) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ 4) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูด้านการมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ เนื้อหา ประกอบด้วย การจัดการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การใช้เทคโนโลยีเป็นฐานการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อการเรียนรู้ การมุ่งเน้นการประเมินเพื่อการเรียนรู้กระบวนการพัฒนา

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะครูต้นแบบนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก ผู้วิจัยพิจารณาประเด็นสำคัญนำมาอภิปราย ดังนี้

1. จากการศึกษาเกี่ยวกับ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูนวดไทยต้นแบบ มรดกโลก ยูเนสโก จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แผนไทย มีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันคือ ครูต้นแบบนวดไทยนั้นจะต้องมีจรรยาบรรณของความเป็นครูนวดไทย ต้องมีวินัยในตนเอง พัฒนตนเองด้านวิชาชีพ บุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่เสมอ ต้องรัก ศรัทธา

ชื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบต่อวิชาชีพ มีความเมตตาเอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้กำลังใจ แก่ศิษย์ และผู้รับบริการ ส่งเสริมให้การเรียนรู้ทักษะและนิสัยที่ดีงามแก่ศิษย์ อย่างเต็มความสามารถ ไม่หวงกันความรู้ เข้าใจวิชาชีพ อย่างลึกซึ้ง มีการรักษาคำมั่นสัญญาเสมอ มีประสบการณ์การสอนและการรักษามาไม่น้อยกว่า 10 ปี เป็นบุคคลที่ชุมชนและสังคมให้การยอมรับ และมีทักษะการถ่ายทอดได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระกิจ สุวรรณพิทักษ์ และคณะ (2565: 89) ที่พบว่า คุณลักษณะสำคัญและความเป็นครูต้นแบบของครูเชิงศรัทธา โภธิสมบัติ คือ 1) เป็นผู้รอบรู้ทั้งภาคทฤษฎีและสามารถปฏิบัติได้อย่างชำนาญจนได้รับการยอมรับจากบุคคลและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในวงวิชาชีพอย่างกว้างขวาง 2) เก่งมอบความรู้ เริ่มตั้งแต่กระบวนการวิเคราะห์ผู้เรียน มีกลวิธีสำคัญในการถ่ายทอดและการวัดประเมินผลตามสภาพจริง 3) เคียงคู่มตตากับลูกศิษย์ทุกรุ่น ให้ความรู้โดยไม่ปิดบัง อีกทั้งยังดูแลเสมือนลูกและห่วงใยเหมือนคนในครอบครัวจนเป็นที่รักและศรัทธาของบรรดาลูกศิษย์ และ 4) นำพาศิษย์ได้ดีเป็นต้นแบบให้กับศิษย์ทั้งในด้านการมีบุคลิกภาพและอัธยาศัยที่ดี การทำงานอย่างมีระบบ ด้านความรู้ความสามารถ การปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่น และความกตัญญู

2. จากการศึกษาเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบแนวทางพัฒนาบุคลากรให้เป็นครูต้นแบบด้านการนวดไทย มรดกโลก ยูเนสโก ที่มีความเหมาะสมนั้น จากความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านการแพทย์แผนไทยมีความเห็นว่า หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการนวดไทยควรต้องร่วมมือกันจัดทำมาตรฐานสำหรับใช้ในการฝึกอบรมครูนวดไทย ให้ได้มาตรฐานสากลและทุกคนที่ผ่านการอบรมต้องมีความรู้ความสามารถในการนวดไทยที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน รวมถึงการจัดตั้งสถาบันที่ให้ความรู้เกี่ยวกับด้านการนวดไทยขึ้น เพื่อคอยกำกับดูแล ควบคุม มาตรฐานในการนวด อีกทั้งยังเป็นการยกระดับมาตรฐานการนวดไทยให้เป็นที่รู้จักในระดับนานาชาติ ดังนั้นจึงต้องมีการเตรียมความพร้อมครูนวดไทยสู่ระดับนานาชาติด้วยการอบรมด้านภาษา ซึ่งอนาคตอาจมีผู้เข้าเรียนหรือเข้าอบรมเป็นคนต่างชาติที่มีความสนใจในศาสตร์การนวดไทย เพราะครูเป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนครูจึงต้องคอยมั่นพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และต้องมีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ร่วมกับพัฒนาคุณลักษณะครูในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดวัฒนธรรมองค์กรและสืบทอดให้คนรุ่นใหม่ต่อไป การสร้างรูปแบบการพัฒนาครูสรุปผลองค์ประกอบของรูปแบบประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) กระบวนการพัฒนาและ 5) การวัดและประเมินผล องค์ประกอบทั้ง 5 ด้านของรูปแบบนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของชีวิวัฒน์ นิเจนตร (2560) ที่ได้เสนอแนะไว้ว่ารูปแบบมีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย 2) ตัวแปรหรือปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ระบบหรือโครงสร้าง 3) กลไกหรือกระบวนการทำงาน 4) ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ใช้ในรูปแบบ 5) บริบทหรือสภาพแวดล้อมในการใช้รูปแบบนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Eisner (อ้างถึงใน พัฒนา พรหมมี,ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด และปณิธาน กระสังข์,2560) ที่ได้เสนอแนวคิดว่าการประเมินรูปแบบโดยใช้ผู้ทรงคุณวุฒิจะเน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไปแต่

อาจจะผสมผสานปัจจัยในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำการประเมิน และเนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบ การวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใดๆ ได้ นอกจากการใช้วิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิเท่านั้น บทหลักการที่เน้นความเชื่อถือว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีวิจรรย์ญาณที่ดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์พิจารณาต่างๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒิตนเอง ดังนั้นการดำเนินการยืนยันรูปแบบโดยวิธีอิงผู้ทรงคุณวุฒินี้ถือว่าการประเมินทางการศึกษาที่เรียกว่า การวิพากษ์วิจรรย์ทางการศึกษาซึ่งการวิพากษ์วิจรรย์ต้องอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ในด้านการจัดการเรียนรู้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีระบบสนับสนุน กำกับดูแล และติดตามการส่งเสริมพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะครูสู่ความเป็นเลิศตามมาตรฐานวิชาชีพของครูนวัตกรรมไทย

1.2 ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มี รูปแบบในการส่งเสริมและพัฒนาครูนวัตกรรมไทยให้เป็นมาตรฐานในระดับนานาชาติ เพื่อนำมาเป็นประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนนักศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรได้มีการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการพัฒนาคุณลักษณะครูต้นแบบนวัตกรรมไทย มรดกโลก ยูเนสโก

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะครูต้นแบบนวัตกรรมไทย มรดกโลก ยูเนสโก

บรรณานุกรม

โครงการสุขภาพคนไทย. (2564). รายงานสุขภาพคนไทย 2564. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชีรวัดน์ นิเจนตร. (2560). การวิจัยพัฒนารูปแบบทางสังคมศาสตร์และการศึกษา. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 4(2): 71-102.

พัฒนา พรหมมี, ศรีสุรางค์ เอี่ยมสะอาด และปณิธาน กระสังข์. (2560), แนวคิดการสร้างและพัฒนา รูปแบบเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการสาธารณสุขสำหรับนักสาธารณสุข. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, 6(2), 128-135.

รัชนี้ จันทร์เกษม. (2548). รายงานการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านสุขภาพอีสาน. กรุงเทพฯ:

โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

วีระกิจ สุวรรณพิทักษ์, วิชาลัมพ์ก์ เหล่าวานิช และยุทธนา ฉัพพรรณรัตน์. (2565). “คุณลักษณะ

สำคัญและความเป็นครุต้นแบบของครูเชิงศักดิ์ โพธิสมบัติ.” วารสารศิลปกรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 14(2): 88-112.